

ZOOPHILOLOGICA

Polish Journal of Animal Studies

Nr 2

Reprezentacje

„Zoophilologica. Polish Journal of Animal Studies”

Nr 2: *Reprezentacje*

Redakcja naukowa numeru 2
Justyna Tymieniecka-Suchanek

Rada naukowa

Andrzej Bereszyński (Instytut Zoologii Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu), Piotr Czerwiński (Instytut Filologii Wschodniosłowiańskiej UŚ), Ewa Domańska (Instytut Historii UAM/Department of Anthropology Stanford University), Andrzej Elżanowski (Wydział „Artes Liberales” UW), Paweł Gusin (Instytut Fizyki Teoretycznej UWr), John W.M. Jagt (Natuurhistorisch Museum Maastricht, Holandia), Elena Jagt-Yazykova (Katedra Biosystematyki UO/Saint Petersburg State University), Andrzej Kiepas (Instytut Filozofii UŚ), Dominique Lestel (Ecole normale supérieure, Francja), Ramona Malita (West University of Timisoara, Rumunia), Eric W.A. Mulder (Natura Docet Wonderryck Twente Denekamp, Holandia), Aleksander Nawarecki (Instytut Nauk o Literaturze Polskiej UŚ), Małgorzata Quinkenstein (Zentrum für Historische Forschung PAN, Niemcy), Inna Shved (Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А. Пушкіна, Białoruś), Alfia Smirnova (Moskiewski Uniwersytet Pedagogiczny, Rosja), Tadeusz Sławek (Katedra Literatury Porównawczej UŚ), Włodzimierz Tyburski (Instytut Filozofii UMK), **Dobrosława Wężowicz-Ziółkowska** (Instytut Nauk o Kulturze i Studiów Interdyscyplinarnych UŚ) – **przewodnicząca RN**, Krzysztof Ziarek (Department of Comparative Literature University at Buffalo, USA), Joanna Żylińska (Department of Media and Communications Goldsmiths, University of London, Anglia)

Kolegium redakcyjne

Anna Barcz (ekokrytyka), Dominika Dzwonkowska (filozofia i bioetyka), Marek Głowacki (sztuka), Dariusz Gzyra (etyka praw zwierząt), Mirosława Michalska-Suchanek (literaturoznawstwo), **Marzena Kubisz (zastępca redaktor naczelnej)**, Jacek Kurek (historia), **Dominika Pieczka (sekretarz redakcji)**, **Zuzanna Szatanik (sekretarz redakcji)**, Tomasz Nowak (językoznawstwo), Piotr Skubała (nauki biologiczne), **Justyna Tymieniecka-Suchanek (redaktor naczelna)**, Dobrosława Wężowicz-Ziółkowska (kulturoznawstwo)

Redaktorzy językowi

Dżulietta Markusik (native speaker, redaktor tekstów rosyjskich), Alina Mitek-Dziemba (redaktor tekstów polskich), David Schauffler (native speaker, redaktor tekstów angielskich)

Rada recenzentów

Agata Bielik-Robson (Instytut Filozofii i Socjologii PAN/Uniwersytet w Nottingham, Anglia), Mirela Boncea (West University of Timisoara, Rumunia), Grażyna Borkowska (Instytut Badań Literackich PAN), Irena Fijałkowska-Janiak (Katedra Rosjoznawstwa, Literatury i Kultury Rosyjskiej UG), Katarzyna Gadomska (Instytut Języków Romańskich i Translatoryki UŚ), Leszek Gawor (Instytut Filozofii Uniwersytetu Rzeszowskiego), Joanna Jeśman (Uniwersytet SWPS w Warszawie), Krzysztof Kula (Instytut Sztuki UŚ), Jacek Lejman (UMCS), Krzysztof Loska (Instytut Sztuk Audiowizualnych UJ), Krzysztof Łastowski (Instytut Psychologii UAM), Izabela Malej (Instytut Filologii Słowiańskiej UWr), Wojciech Małecki (Instytut Filologii Polskiej UWr), Bogusław Pawłowski (Katedra Biologii Człowieka UWr), Andrzej Pitrus (Instytut Sztuk Audiowizualnych UJ), Aleksander Posern-Zieliński (Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej UAM/Instytut Archeologii i Etnologii PAN w Poznaniu), Monika Rzczycka (Katedra Rosjoznawstwa, Literatury i Kultury Rosyjskiej UG), Teresa Smolińska (Katedra Kulturoznawstwa i Folklorystyki UO), Danuta Ślęczek-Czakon (Instytut Filozofii UŚ), ks. Alfred Marek Wierzbicki (Instytut Filozofii Teoretycznej KUL), Jarosław Wierzbicki (Instytut Rusycystyki UŁ)

Laboratorium Animal Studies
Trzecia Kultura

Adres redakcji

Zoophilologica. Polish Journal of Animal Studies
Centrum Dydaktyczno-Naukowe Neofilologii
41-200 Sosnowiec, ul. S. Grota-Roweckiego 5, p. 4.10
tel. (+48) 32-36-40-921, e-mail: redakcja.zoophilologica@us.edu.pl

ISSN 2451-3849

Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe
Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International

Spis treści

Od Redakcji	7
Wprowadzenie (Dobrosława Wężowicz-Ziółkowska, Justyna Tymieniecka-Suchanek)	9

Artykuły

ZOOFILOLOGIA

ALFIJA SMIRNOWA: Зоопозтика И.С. Шмелёва: Образы животных в малой прозе писателя	13
PIOTR CZERWIŃSKI: ‘Зоопарк’ ментального представления русскоязычных. Вариации и динамика репродуктивного образа (1)	23

ZOOETNOLOGIA

ANTONINA SZYBOWSKA: Zwierzęta podczas okupacji hitlerowskiej w opowieściach wspomnieniowych mieszkańców Czeladzi	59
--	----

KOGNITYWISTYKA

TOMASZ NOWAK: Ile zwierzęcia w człowieku? Kategoria <i>zwierzę</i> w ludzkim mózgu, umyśle i języku	73
ZBIGNIEW WRÓBLEWSKI: Umysły zwierząt: między naiwnym antropomorfizmem a dogmatycznym antroponegacjonizmem	83
GALINA SNOOKOVA: Модус отношения к проблематике психологии межвидового взаимодействия человека и домашних животных как индикатор личностной зрелости	97

FILMOZNAWSTWO/SZTUKA/MEDIA

- AGNIESZKA NIERACKA: Kilka uwag o obecności zwierząt w filmie i literaturze science fiction 107
- BARBARA KITA: Uśmiech kota. O twórczości Chrisa Markera 119
- AGATA SITKO: Sharks Patrol These Waters – Objectifying Animals in Postmodern Art 131
- JUSTYNA SCHOLLENBERGER: Afekt i defekt atlasu zwierząt. Narracyjny wymiar historii naturalnej w malarstwie Waltona Forda 139
- ANNA WOŹNIAK: Dyskurs wegański i wegetariański a szowinizm gatunkowy w memach internetowych 151

LITERATUROZNAWSTWO

- IRENEUSZ GIELATA: „Ludzkie owady” i człowiek – o dalekiej bliskości życia w niedoli i wspaniałości 165
- PAULINA MALICKA: Nino De Vita: poezja sycylijska między dialektalnością a zwierzęcością 177
- ANNA FILIPOWICZ: Zwierzęce początki muzyki. O *Ptasim radiu* Juliana Tuwima 187
- ANETA JURZYSTA: *Canis lupus* i tajemnice ludzkiej duszy. O literackim obrazie wilka na przykładzie wybranych dzieł niemiecko- i anglojęzycznych . . . 205
- ESTERA GŁUSZKO-BOCZOŃ: Między oddaniem a ślepym posłuszeństwem. Literacka kreacja psa w wybranych utworach niemieckojęzycznych 225

JĘZYKOZNAWSTWO

- НАДІЯ МЕЛНУК: Образи домашних и диких животных в польских, русских и украинских паремиях 237

Polemiki/omówienia

- DARIUSZ GZYRA: Zwierzęta pozaludzkie jako podmioty polityki. Koncepcja *zoopolis* i jej krytyka 253

Recenzje

- ANITA GANOWICZ-BĄCZYK: Człowiek, zwierzęta i moralność. [Recenzja książki: Dominika Dzwonkowska, Michał Latawiec, Dariusz Gzyra, Jacek Lejman, Mirosław Twardowski, Justyna Tymieniecka-Suchanek: *Filozofia wobec świata zwierząt*. Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Warszawa 2015, 159 stron] 265

JACEK LEJMAN: Autyzm kluczem do zrozumienia zwierząt? [Recenzja książki: Temple Grandin, Catherine Johnson: <i>Zrozumieć zwierzęta. Wykorzystywanie tajemnic autyzmu do rozszyfrowania zachowań zwierząt</i> . Tłum. K. Puławski. Media Rodzina. Poznań 2011, 429 stron]	283
ANTONINA SZYBOWSKA: <i>Homo inter pares</i> . Szkic z etyki ewolucyjnej. Wokół książki Jacka Lejmana <i>Ewolucja moralności. Człowiek wobec zwierząt</i> . . .	287
AGNIESZKA WÓJTOWICZ-ZAJĄC: Śpiewy, trele i furkot skrzydeł. [Recenzja książki: <i>Ptaki. Przepłyty</i> . Red. Beata Mytych-Forajter, Kalina Jaglarz. Stowarzyszenie Inicjatyw Wydawniczych, Biblioteka Kwartalnika Kulturalnego „Opcje”. Katowice 2015, 326 stron]	293

Sprawozdania

JUSTYNA KNOSAŁA: Sprawozdanie ze spotkania Koła Naukowego Praw Zwierząt pt. „Teologia zwierząt” (Katowice, 26 kwietnia 2016 roku)	301
MAŁGORZATA POKS: Sprawozdanie z seminarium naukowego „Moralny i prawny status zwierząt. Od reifikacji do upodmiotowienia” (Katowice, 9 maja 2016 roku)	305

Noty o książkach

JUSTYNA TYMIENIECKA-SUCHANEK: O zwrocie zwierzęcym we współczesnej Rosji [Альманах „Русский миръ. Пространство и время русской культуры”. <i>Миръ животных</i> . Тематический выпуск. «Русская культура», Санкт-Петербург 2015 (publikacja rosyjskojęzyczna, wydana w twardej oprawie, 379 stron)]	313
AGNIESZKA TRZEŚNIEWSKA, DARIUSZ PIECHOTA: W stronę zielonej historii literatury i kultury [<i>Emancypacja zwierząt?</i> Red. Eugenia Łoch, Agnieszka Trześniewska, Dariusz Piechota. Lubelskie Towarzystwo Naukowe, Lublin 2015 (publikacja polskojęzyczna, wydana w miękkiej oprawie, 279 stron)] . . .	317
Noty o autorach	321

Od Redakcji

Czasopismo naukowe – rocznik internetowy – „Zoophilologica. Polish Journal of Animal Studies” ma na celu interdyscyplinarne badania nad znaczeniami, jakie przypisuje się zwierzętom. Sposób uzgadniania tej wiedzy oraz rekonstrukcja nowoczesnych obszarów węzłowych dla myślenia o świecie zwierząt i ludzi wiążą się z potrzebą wytworzenia środowiska wymiany treści niemieszczących się w ramach jednej dziedziny. Czasopismo to ma stanowić forum wypowiedzi zarówno dla teoretyków i historyków kultury, jak i specjalistów z zakresu zoologii i historii nauki. Jedną z hipotez założycielskich czasopisma jest przekonanie, że perspektywa studiów nad zwierzętami (*animal studies*) pozwala na bezpośrednie powiązanie dyskusji światopoglądowych ze zmianami kulturowymi w relacji ludzie – zwierzęta. Poświadczają to już opracowane badania anglojęzyczne, a niniejsze czasopismo postawiło sobie za cel rekonstrukcję relacji ludzi i zwierząt w krajach Europy Środkowo-Wschodniej oraz innych obszarach kulturowych. Zaproponowana przez twórców pisma perspektywa ma w kolejnych publikacjach odsłonić niedostrzegane dotąd przemiany wzorów kultury i moralności, które są obecne w najnowszych dyskusjach ekologicznie zorientowanej humanistyki i jej wersji „post”.

E-czasopismo o specjalistycznym charakterze jest poświęcone nie tylko tematom z zakresu nowej dyscypliny wiedzy – zoofilologii. Powstanie czasopisma wychodzi naprzeciw współczesnym oczekiwaniom i wymaganiom, jakie stawia przed przedstawicielami *animal studies* „trzecia kultura”, a co za tym idzie – biohumanistyka i ekoposthumanizm. Rocznik wpisuje się w nurt rozwijających się, młodych interdyscyplinarnych dziedzin spod znaku „zoo”, a więc zoopoetyki, zoosemiotyki, zooantropologii, zooteologii, zoomuzykologii, zooetnologii, a nawet zoofarmakognozji oraz wszelkich innych nowych i pokrewnych kierunków badawczych, takich jak ekokrytyka, ekolingwistyka czy geopoetyka.

Wprowadzenie

Wraz z rozwojem postkolonializmu, zwłaszcza jego drugiej generacji, wyraźnie zwiększyła się tendencja do przełamywania hegemonii dominujących dyskursów, narzucających kulturowe znaczenia i budujących zideologizowane reprezentacje „Innego”. Choć centralnym „Innym” tej krytyczno-kulturowej orientacji był i nadal jest człowiek, to wywodząca się z derridiańskiej, dekonstruktywistycznej koncepcji „różni” idea podmiotu mówiącego i podmiotu mówionego, jak się zdaje, coraz skuteczniej może służyć też *animal studies*. W nich bowiem – właśnie szczególnie – niemożność wypowiedzenia się podmiotu (milczącego Innego), w dramatyczny i spektakularny sposób zyskuje swoisty kształt, bez mała nieprzewyciężony. Dzięki radykalnej, inteligentnej i twórczej krytyce reprezentacji (od Frantza Fanona przez Edwarda Saïda po Stuarda Halla i Homi Bhabhę), „dziki” – obiekt europocentrycznego dyskursu – przemówił wreszcie własnym głosem. Zyskał zdolność do działania, której nie można już lekceważyć; zdolność i możliwość wypowiedzenia, tworzenia kontr-reprezentacji przeciw produkowanej dotąd o nim (ale nie z nim) wiedzy. Stał się podmiotem mówiącym.

Mimo licznych i przekonujących danych o zdolnościach komunikacyjnych i symbolicznych zwierząt, wysuwanych zwłaszcza przez etologów (od Konrada Lorenza po Fransa de Waala), *Animal* – przedmiot *animal studies* – wciąż nie może liczyć na taką emancypację. W jego imieniu nieodmiennie mówią/wypowiadają się humaniści, przedstawiciele, jak to ujął już ongiś Charles P. Snow, drugiej kultury. Mówią językiem prozaików, poetów, filozofów, artystów, kulturoznawców, religioznawców, literaturoznawców, analizując, ale też budując, i tak już gęstą, wręcz przytłaczającą warstwę dyskursu w „cudzym imieniu”. Nie można mieć złudzeń, że zapośredniczenie zapośredniczenia to głos równoważny głosowi podmiotu mówiącego, ale czy istnieje inna forma, w której zwierzęce mogłoby znaleźć język niezależny od jego ludzkich reprezentacji?

Oddajemy do rąk Czytelników drugi numer monograficzny interdyscyplinarnego czasopisma, zatytułowany *Reprezentacje*, który zawiera artykuły filologów i neofilologów (literaturoznawców i językoznawców), kulturoznawców, filmoznawców, filozofów i psychologów. Wszyscy oni próbują – każdy w inny sposób i na użytek własnej dyscypliny naukowej – penetrować, rozważać i ukazywać reprezentacje samych zwierząt bądź relacje człowiek – zwierzę(ta), zarówno w ludzkiej mentalności/mózgu/umyśle, jak i w szeroko rozumianej kulturze. Co więcej, niektórzy autorzy próbują głębiej wnikać w zagadnienia dotyczące sposobu rozumowania/myślenia i komunikacji w świecie zwierząt, poszukując odpowiedzi na pytanie, czy mają one umysł i „język”.

*Dobrosława Wężowicz-Ziółkowska
Justyna Tymieniecka-Suchanek*

Noty o autorach

Piotr Czerwiński – prof. zw. dr hab., kierownik Zakładu Języka Rosyjskiego w Instytucie Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu Śląskiego; specjalista w dziedzinie semazjologii, etnosemantyki, etymologii, onomastyki, języka semantycznego tradycji folklorystycznej; autor podręczników, słowników, monografii, kursów komputerowych. Zainteresowania naukowe obejmują szeroko rozumiany obszar powiązań języka i świadomości, w tym również w aspekcie etnologicznym, lingwokulturowym, lingwopsychologicznym, konfrontatywnym. Dotyczy to problematyki leksykologicznej, słowotwórczej, onomazjologicznej, języka polityki, ideologii, środków masowego przekazu, poezji, literatury pięknej, współczesnego uzusu językowego, mówienia, myślenia, metodyki nauczania. W publikacjach poruszających tematy zwierzęce przedmiotem rozważań są – oprócz opisów encyklopedycznych (dydaktyko-ekologicznych), etymologicznych, mitologicznych, historyczno-kulturowych, folklorystycznych – przede wszystkim: 1) sposób „zwierzęcej” egzystencjonalności w człowieku, 2) wyobrażenie i wyrażenie conceptualnego i emocjonalnego ego człowieka przez obrazowość, mentalność i kod, który może cechować i nierzadko cechuje zwierzęta, 3) animalistyczna (lecz nie bestiarna) stała, rozumiana czasem jako *μεταμόρφωσις* i transcendencja, z reguły będąca sposobem swoistej percepcji, bytowania i orientacji w rzeczywistości.

Anna Filipowicz – dr, adiunkt w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Gdańskiego; autorka książki *Sztuka mięsa. Somatyczne oblicza poezji* (2013) oraz licznych artykułów naukowych z dziedziny antropologii ciała, postumanizmu i *animal studies*. Aktualne zainteresowania badawcze: relacje ludzi i zwierząt w polskiej kulturze współczesnej, „zwrot ku rzeczom”, antropologia codzienności.

Anita Ganowicz-Bączyk – dr, adiunkt w Instytucie Ekologii i Bioetyki Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; filozof, etyk środowiskowy, ekofilozof, antropolog filozoficzny. Poszukuje podstaw, na jakich możliwe byłoby zbudowanie holistycznej i uniwersalnej etyki środowiska naturalnego. Interesuje się sposobami postrzegania i kształtowania relacji człowieka

z przyrodą w dziejach gatunku ludzkiego oraz ich współczesnym kształtem, antropologicznymi, szczególnie moralnymi uwarunkowaniami kryzysu ekologicznego, problematyką powstania gatunku ludzkiego i wyjątkowości osoby ludzkiej w przyrodzie, relacjami człowieka z przyrodą. W badaniach nawiązuje do nauk społecznych, psychologii i nauk przyrodniczych.

Ireneusz Gielata – dr hab., profesor nadzwyczajny Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej (Katedra Literatury i Kultury Polskiej), historyk literatury. Zajmuje się zagadnieniami dotyczącymi teorii i historii powieści, teorii narracji historycznej, a w obrębie historii literatury – genealogią polskiej nowoczesności oraz badaniem związków muzyki dziewiętnastowiecznej z literaturą; autor książek *Nad studnią Ateny. O „Rozdwojonym w sobie” Teodora Parnickiego* (Bielsko-Biała 2006), *Bolesław Prus na progu nowoczesności* (Bielsko-Biała 2011), opracowania tekstowego i komentarzy do powieści T. Parnickiego *Tylko Beatrycze* (Wrocław 2001); publikował m.in. w piśmiech „Fa-art”, „Świat i Słowo” i licznych pracach zbiorowych.

Estera Głuszko-Boczoń – dr, adiunkt w Zakładzie Literaturoznawstwa i Kulturoznawstwa Krajów Niemieckojęzycznych w Instytucie Filologii Germańskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego. Od 2012 roku doktor nauk humanistycznych w zakresie historii literatury niemieckiej. Zainteresowania naukowe: współczesna literatura niemieckojęzyczna, analiza zjawisk związanych z relacjami płci i damsko-męskimi konfliktami w literaturze niemieckojęzycznej.

Dariusz Gzyra – mgr, absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, doktorant w Instytucie Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie. Działacz społeczny, publicysta. Zainteresowania naukowe: etyka i estetyka. Członek Polskiego Towarzystwa Etycznego i Laboratorium Animal Studies – Trzecia Kultura (LAS-TK) przy Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego. Autor ponad 20 artykułów w recenzowanych monografiach oraz czasopismach naukowych, uczestnik wielu konferencji krajowych i międzynarodowych. Jeden z założycieli i wieloletni prezes Stowarzyszenia Empatia.

Aneta Jurzysta – dr, absolwentka filologii germańskiej w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Rzeszowie oraz studiów podyplomowych na Reńskim Uniwersytecie im. Fryderyka Wilhelma w Bonn. Kilkukrotna stypendystka Niemieckiej Służby Wymiany Akademickiej (DAAD), inicjatorka i koordynatorka kilku projektów polsko-niemieckich. W 2010 roku uzyskała stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa (filologia germańska). Od roku 2002 zatrudniona w Zakładzie Literaturoznawstwa i Kulturoznawstwa Krajów Niemieckojęzycznych Instytutu Filologii Germańskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego. Zainteresowania naukowe: literatura niemieckojęzyczna końca XX i początku XXI wieku, analiza obrazu kobiety oraz relacji płci w literaturze niemieckojęzycznej różnych epok.

Barbara Kita – dr hab., pracuje w Zakładzie Filmoznawstwa i Wiedzy o Mediach Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Zajmuje się teorią filmu i nowych mediów (zwłasz-

cza francuskiej proweniencji), interesują ją także problematyka tożsamości, przestrzeni i miejska. Autorka książek *Między przestrzeniami. O kulturze nowych mediów* (Kraków 2003) oraz *Obraz zatrzymany. Praktyka i teoria późnego Godarda* (Katowice 2013). Redaktorka monografii *Przestrzenie tożsamości we współczesnym kinie europejskim* (Kraków 2006) i współredaktorka (z A. Gwoździem) książki *Pamięć kina* (Katowice 2013).

Justyna Knosła – mgr, doktorantka w Katedrze Teorii i Filozofii Prawa Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego; była wolontariuszka Studenckiej Poradni Prawnej WPiA UŚ w Sekcji Praw Zwierząt; członkini pierwszego w Polsce Koła Naukowego Praw Zwierząt. Zainteresowania naukowe: prawne i etyczne uwarunkowania przeprowadzania eksperymentów na zwierzętach, prawa zwierząt, etyczne problemy prawa.

Jacek Lejman – dr, filozof. W latach 1988–2015 pracował w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Obszary zainteresowań naukowych: filozofia kultury, etologia i socjobiologia człowieka oraz etyka środowiskowa. Autor trzech monografii: *Zwierzęcy prześwit cywilizacji. Desmond Morris i etologia współczesna* (Lublin 1999), *Ewolucja ludzkiej samowiedzy gatunkowej. Dzieje prób zdefiniowania relacji człowiek – zwierzę* (Lublin 2008), *Ewolucja moralności. Człowiek wobec zwierząt* (Lublin–Radzyń Podlaski 2015); współautor książki *Filozofia wobec świata zwierząt* (Warszawa 2015); napisał wiele artykułów i recenzji.

Paulina Malicka – dr nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa włoskiego, pracuje w Zakładzie Językoznawstwa Włoskiego i Praktycznej Nauki Języka Włoskiego w Instytucie Filologii Romańskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. Rozprawę doktorską poświęciła analizie problematyki daru w poezji Eugenia Montalego w perspektywie rozważań filozoficzno-antropologicznych. Obecnie centralne miejsce w jej badaniach zajmuje poezja włoska XX i XXI wieku, a w szczególności poezja dialektalna Sycylii oraz szeroko rozumiana *sycylijskość* i *wyspiarskość* w poezji, literaturze i w sztukach wizualnych.

Nadiia Melnyk – mgr, pracownik naukowy Instytutu Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Wrocławskiego. Obecnie zajmuje się analizą i systematyzacją ekwiwalentów semantycznych paremii z komponentem zoomorficznym w języku polskim, rosyjskim i ukraińskim. Zainteresowania naukowe: frazeologia, paremiologia, etnolingwistyka, lingwistyka kulturowa.

Agnieszka Nieracka – dr hab., prof. Uniwersytetu Wrocławskiego. Obszary zainteresowań naukowych: historia i estetyka filmu i nowych mediów, przeobrażenia audiowizualnej kultury popularnej w kontekście przemian technologicznych, kultura uczestnictwa, intertekstualność i intermedialność w dziedzinie kultury popularnej, reprezentacje ciała, kryzys cielesności, interfejsy ciała i maszyny. Znawczyni kina *science fiction* i jego kontekstów. Autorka książki *Science fiction jako gatunek filmowy* (Katowice 1985), współredaktorka (z A. Gwoździem) monografii *Media. Ciało. Pamięć. O współczesnych tożsamościach kulturowych* (Warszawa 2006). Autorka wielu prac w tomach zbioro-

wych, np. artykułu *Feministyczne re-konstrukcje kobiecości. Hannah Hooch – Frances Leeming – Lynn Hershman Leeson* (w: *Człowiek w relacji do zwierząt, roślin i maszyn*. T. 1: *Aspekt posthumanistyczny i transhumanistyczny*. Red. J. Tymieniecka-Suchanek. Katowice 2014).

Tomasz Nowak – dr hab., adiunkt w Zakładzie Leksykologii i Semantyki w Instytucie Języka Polskiego na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego. Przedmiot jego badań stanowi semantyka i gramatyka współczesnego języka polskiego, zwłaszcza następujące zagadnienia: eksplikacja znaczeń wybranych jednostek języka i formalny opis polszczyzny. W nie mniejszym stopniu interesuje się również metalingwistyką, np. na podstawie zgromadzonego materiału językowego testuje różne modele lingwistyczne. Jest autorem kilkudziesięciu prac (artykułów i książek).

Dariusz Piechota – dr, polonista i anglista. Jego zainteresowania badawcze obejmują literaturę drugiej połowy XIX wieku, zagadnienia dotyczące genologii fantastyki (np. utopia, science fiction i fantasy w piśmiennictwie polskim oraz anglojęzycznym XIX–XXI wieku), współczesną kulturę popularną, ekokrytykę oraz *animal studies*. Autor książki *Między utopią a melancholią. W kręgu nowoczesnej i ponowoczesnej literatury fantastycznej* (Lublin 2015) i artykułów drukowanych w tomach zbiorowych oraz czasopismach „Czas Kultury”, „Fragile”, „Maska”, „Nasza Rota” i in.

Małgorzata Poks – dr, asystent w Zakładzie Studiów Amerykańskich i Kanadyjskich w Instytucie Kultur i Literatur Anglojęzycznych Uniwersytetu Śląskiego. Autorka monografii *Thomas Merton and Latin America: A Consonance of Voices* (która uzyskała nagrodę Międzynarodowego Towarzystwa Thomasa Mertona) oraz licznych artykułów publikowanych w kraju i za granicą. Jej publikacje obejmują m.in. poezję i prozę północnoamerykańską XX wieku, anarchizm chrześcijański, ruchy na rzecz sprawiedliwości społecznej w USA oraz literaturę pogranicza meksykańsko-amerykańskiego. Członkini Grupy Filologicznej „Besto” działającej pod patronatem LAS-u.

Justyna Schollenberger – mgr, doktorantka w Zakładzie Antropologii Słowa w Instytucie Kultury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego. Interesuje się zagadnieniem relacji człowiek – zwierzę w kontekście posthumanizmu i *animal studies* oraz tradycją antropologii refleksyjnej.

Galina Shookova – dr nauk psychologicznych, pracownik Instytutu Psychologii w Rosyjskiej Akademii Edukacyjnej w Moskwie. Obszar jej zainteresowań naukowych stanowi psychologia percepcji, szczególnie wzrokowej. Członkini uczelnianego zespołu badawczego zajmującego się transcendentnym paradygmatem percepcji. W ostatnich latach interesuje się psychologią międzygatunkowego oddziaływania, dotyczącego głównie człowieka i zwierząt domowych.

Agata Sitko – dr, stopień doktora w zakresie literaturoznawstwa uzyskała na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika (2011); ukończyła także studia podyplomowe z historii sztuki na Uniwersytecie Śląskim (2014). Zainteresowania badawcze: „Thing theory” oraz te-

matyka gender/przekraczania granic genderowych w sztuce, a także psychoanaliza. Jest członkinią Polskiego Forum Pola Lacanowskiego (Warszawa) i Filologicznego Zespołu Badawczego BESTO (UŚ, Katowice).

Alfia Smirnowa – dr hab. nauk filologicznych, prof. Katedry Literatury Rosyjskiej i Folkloru Moskiewskiego Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego. Autorka ponad 200 opublikowanych prac naukowych, m.in. książek „*He to, что мните вы, природа...*”: *русская натурфилософская проза 1960-х – 80-х годов* (Волгоград 1995), rozpraw naukowych oraz podręczników akademickich: *Русская натурфилософская проза второй половины XX века* (Москва 2009); *Русская проза второй половины XX века: вектор развития* (Москва 2011); *Литература русского зарубежья (1920–1990)* (Москва 2006), redaktor monografii *Природные стихи в русской словесности* (Москва 2015).

Antonina Szybowska – dr, pracownik Zakładu Teorii i Historii Kultury Instytutu Nauk o Kulturze i Studiów Interdyscyplinarnych Uniwersytetu Śląskiego. Jest autorką projektu badawczego mającego na celu antropologiczną rekonstrukcję aspektów życia codziennego mieszkańców jej rodzinnego miasta – Czeladzi w różnych okresach historycznych. Jej zainteresowania badawcze, ujmowane w licznych publikacjach, dotyczą także współczesnego ewolucjonizmu, antropologii religii oraz szeroko pojętej kultury muzycznej Europy.

Agnieszka Trzeźniewska – dr nauk humanistycznych, nauczycielka języka polskiego. Jej zainteresowania badawcze obejmują literaturę polską i żydowską drugiej połowy XIX wieku i całego XX wieku, fantastykę i współczesną kulturę popularną. Współredaktorka tomu *Emancypacja zwierząt?* (Lublin 2015) oraz artykułów w monografiach zbiorowych. Publikowała też w czasopiśmie, np. takich jak „Świat Tekstów”, „Literacje”, „Podteksty”. Autorka książki *Miasteczko dwóch kultur. Obraz Kazimierza Dolnego w literaturze XX wieku* (w druku).

Justyna Tymieniecka-Suchanek – dr hab., literaturoznawca, pracownik Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu Śląskiego. Kierownik Laboratorium Animal Studies – Trzecia Kultura przy Wydziale Filologicznym UŚ. Autorka książek: *Proza Walerija Briusowa wobec kultury. W poszukiwaniu analogii historycznych* (Katowice 2004); *Literatura rosyjska wobec upodmiotowienia zwierząt. W kręgu zagadnień ekofilozoficznych* (Katowice 2013), współautorka pracy *Filozofia wobec świata zwierząt* (Warszawa 2015), redaktorka i współredaktorka kilku monografii. Publikuje w różnych czasopiśmie oraz w monografiach zbiorowych w kraju i za granicą.

Anna Woźniak – mgr, doktorantka na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego. Absolwentka dziennikarstwa i komunikacji społecznej oraz projektowania komunikacji. Zainteresowania badawcze: *animal studies*, *gender studies*, filmoznawstwo, popkultura.

Agnieszka Wójtowicz-Zajac – mgr, absolwentka filologii polskiej w ramach Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych. Publikowała w „ArtPapierze”,

„Opcjach”, „Śląsku”, „Toposie”, „Postscriptum Polonistycznym” oraz w monografiach zbiorowych. Przygotowuje rozprawę doktorską poświęconą prozie Magdaleny Tulli w Instytucie Nauk o Literaturze Polskiej im. I. Opackiego Uniwersytetu Śląskiego. Jej zainteresowania naukowe oscylują wokół polskiej literatury najnowszej, teorii literatury, krytyki literackiej oraz *gender studies*.

Zbigniew Wróblewski – dr hab., prof. KUL, kierownik Katedry Filozofii Przyrody Ożywionej w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Autor monografii naukowej *Natura i cele. Dyskusja argumentu teleologicznego na rzecz ochrony przyrody* (Lublin 2010); współredaktor (wspólnie z S. Kozłowskim) książki *Wokół Mnożnika Cztery* (Lublin 2000) i (wspólnie z S. Ziębą) tomu *Ekologia a transformacje cywilizacyjne na przełomie wieków* (Lublin 2000) oraz redaktor pracy *Natura i norma. Kontrowersje filozoficzne* (Lublin 2010). Członek komitetu redakcyjnego półrocznika „Człowiek i Przyroda” (1994–2003). Zajmuje się filozofią ekologiczną, etyką środowiskową i praktyczną filozofią przyrody. Jako stypendysta Katholischer Akademischer Ausländer-Dienst przebywał w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Technicznego w Darmstadt.

Redaktor: Aleksandra Gaździcka

Projektant okładki: Anna Krasnodębska-Okręglika

Redaktor techniczny: Małgorzata Pleśniar

Korektor: Jadwiga Gaździcka

Skład i łamanie: Grażyna Szewczyk

Copyright © 2016 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 2451-3849

Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe
Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl